

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

БОРОВИК Микола Олександрович

УДК [378.6:351.74:796.011.3] (477)

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ
ВИТРИВАЛОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
01 – Освіта / Педагогіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2020

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Федоренко Олена Іванівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, завідувач кафедри
педагогіки та психології.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Бондаренко Валентин Володимирович,
Національна академія внутрішніх справ
(м. Київ), завідувач кафедри вогневої та
спеціальної фізичної підготовки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Монастирський Валерій Миколайович,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, доцент
кафедри військової підготовки.

Захист дисертації відбудеться 1 липня 2020 р. о 15.30 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ) за адресою: 93404, Луганська обл., м. Сєвєродонецьк, вул. Лисичанська, 1, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ) за адресою: 92703, м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 1 червня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. І. Черв'якова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні соціально-економічні перетворення, що відбуваються в державі, орієнтовані на демократизацію й реформування всіх сфер громадянського суспільства: науки, освіти, армії, поліції. Ці процеси здійснюються й у системі підготовки майбутніх поліцейських у закладах вищої освіти МВС України відповідно до Європейських стандартів.

У нормативних документах, зокрема Законі України „Про Національну поліцію” (2015), регламентовано, що „поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського” (ст. 12), та конкретизовано, що „поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу: фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї” (ст. 42). Саме тому на сучасному етапі розвитку професійної освіти в підготовці майбутніх офіцерів Національної поліції особливе місце посідає проблема формування фізичної витривалості.

Професійна діяльність офіцерів Національної поліції є багатофункційною й відбувається в умовах постійного впливу несприятливих чинників (тривалі та надмірні фізичні і психічні навантаження, ймовірність виникнення загрози життю та здоров'ю, побоювання за своє життя та безпеку близьких, вірогідність або неочікувана можливість застосування зброї чи фізичного впливу з боку правопорушників, неритмічність роботи й відпочинку, зростання психоемоційного напруження в сучасних умовах тощо). Усе це може негативно позначатися на ефективності виконання професійних обов'язків.

У зв'язку з цим переконливими є висновки наукових досліджень (О. Бандурка, Л. Казміренко, Г. Юхновець, С. Яворський, О. Яриш та ін.), що в сучасних умовах якісно вирішувати поставлені завдання зможуть працівники поліції з високим рівнем витривалості, психоемоційної стійкості та фізичної підготовленості. Саме фізична витривалість сприяє виконанню поліцейськими діяльності в таких складних умовах, оскільки її розвиток забезпечує тривале виконання роботи з певною інтенсивністю, протидію втомі та іншим негативним станам (страху, невпевненості, тривожності тощо), збереження працездатності за інтенсивного навантаження та у складних непередбачуваних, екстремальних умовах діяльності.

Зазначена проблема знайшла теоретичне обґрунтування в публікаціях вітчизняних науковців, присвячених пріоритетним напрямкам розвитку закладів вищої освіти МВС України на сучасному етапі державотворення (С. Алфьоров, В. Бондаренко, М. Горська, Т. Губанова, М. Долгополова, І. Зозуля, М. Іншин, І. Клименко, О. Користін, В. Лень, Д. Поштарук, В. Сокурєнко, С. Циганій, В. Черней, Д. Швець та ін.).

Для вирішення завдань дослідження значний інтерес становлять праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, які розглядають різні питання вдосконалення професійної підготовки майбутніх правоохоронців: В. Андросюк, М. Ануфрієв, О. Бандурка, В. Бондаренко, В. Венедиктов, Ю. Дубко, В. Дяченко, В. Ільїн, Л. Криворучко, О. Столяренко, В. Тюріна, О. Федоренко, Г. Юхновець, С. Яворський, О. Ярмиш та ін.

Окремі аспекти формування фізичної витривалості працівників силових структур вивчали В. Бондаренко, Н. Вербин, В. Монастирський, Н. Пенькова, О. Татарін, В. Ягупов та ін.

Останнім часом з'явилася низка дисертаційних робіт, присвячених питанням фізичної підготовки майбутніх офіцерів силових структур до професійної діяльності: В. Бондаренко (професійна підготовка працівників патрульної поліції), Н. Вербин (формування професійної витривалості майбутніх магістрів військового управління), О. Гнидюк (педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного самовдосконалення), О. Татарін (формування готовності фахівців прикордонної служби до застосування заходів фізичного впливу в оперативно-службовій діяльності) та ін. Проте проблема формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в процесі фахової підготовки ще не була предметом цілісного дослідження, яке б усебічно розкривало її в теоретичному й практичному аспектах.

Доцільність розв'язання зазначеної проблеми пов'язана з необхідністю подолання *протиріч* між: сучасними вимогами, задекларованими в нормативно-законодавчих документах МВС України щодо сформованості в офіцерів Національної поліції фізичної витривалості, та недостатнім рівнем розробки цього питання в педагогічній теорії і практиці; об'єктивною потребою сформованості фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції як важливої професійної якості та нерозробленістю педагогічних умов її розвитку в курсантів під час фахової підготовки; значним потенціалом комплексного формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції шляхом поєднання різних напрямів фахової підготовки та недостатньою розробленістю її змісту, форм, методів і засобів.

Актуальність досліджуваної проблеми й водночас її недостатня теоретична та практична розробленість, наявність означених протиріч зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **„Педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років (Наказ МВС № 275 від 16.03.2015 р.), Пріоритетних напрямів

наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2016–2019 рр., зокрема розділу 13 „Психологічне супроводження оперативно-службової діяльності”, п.13.1 „Психолого-педагогічні засади формування професійно важливих якостей і професійної компетентності у майбутніх правоохоронців”, а також теми науково-дослідної роботи кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету внутрішніх справ „Психологічне, педагогічне та соціологічне забезпечення правоохоронної діяльності” (державний реєстраційний номер 0113U008196).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 1 від 26.01.2016 р.) й узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 2 від 23.02. 2016 р.).

Об’єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх офіцерів Національної поліції.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки.

Мета дослідження – визначити й теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки та експериментальним шляхом перевірити їхню ефективність.

Гіпотеза дослідження. Формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції набуде ефективності, якщо в процесі їхньої фахової підготовки будуть реалізовані такі педагогічні умови: створення освітньо-професійного середовища, що забезпечує розвиток професійної мотивації та професійно важливих якостей як основи для формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції; комплексне формування фізичної витривалості шляхом поєднання напрямів фахової підготовки, зокрема фізичної, тактичної, вогневої та психологічної, і забезпечення їх практичної спрямованості; удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції і спрямування її на формування фізично-рухової витривалості засобами спеціально підібраних вправ.

Відповідно до мети та гіпотези визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати зарубіжний досвід підготовки поліцейських до професійної діяльності в контексті розв’язання проблеми формування фізичної витривалості у вітчизняному науковому дискурсі.

2. Розкрити сутність та структуру фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції та критерії її сформованості.

3. Схарактеризувати сучасний стан та особливості процесу формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в закладах вищої освіти МВС України.

4. Визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки.

5. Експериментально дослідити ефективність розроблених педагогічних умов формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в процесі фахової підготовки.

Теоретико-методологічні засади дослідження становлять: фундаментальні ідеї філософії освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Курило, В. Огнев'юк); наукові положення системного (В. Блауберг, М. Каган, Е. Юдін), зокрема комплексного (Б. Ананьєв, Ю. Бабанський, М. Кабатченко, Г. Победоносцев, М. Поташник), діяльнісного (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), особистісно зорієнтованого (Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, М. Чобітько), практико зорієнтованого (О. Бірченко, А. Вербицький, Н. Житник, Г. Ковальчук, О. Котикова, І. Пальшкова, Т. Пушкарьова), акмеологічного (О. Бодальов, А. Деркач, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна), міждисциплінарного (О. Данилюк, І. Козловська), середовищного (М. Боритко, Ю. Мануйлов, Л. Новикова, С. Сергєєв, В. Ясвін, К. Ясперс) підходів; теоретичні і практичні аспекти підготовки фахівців правоохоронної галузі (В. Андросюк, М. Ануфрієв, О. Бандурка, А. Кучерявий, В. Медведєв, В. Монастирський, О. Федоренко, Г. Яворська); теоретичні і методичні засади фізичної підготовки фахівців (В. Бабиц, М. Віленський, В. Ільїнич, Т. Круцевич, С. Присяжнюк, Б. Шиян); положення педагогічної і психологічної науки про формування професійно важливих якостей фахівців правоохоронної галузі (В. Андросюк, В. Барко, В. Бондаренко, Є. Гаркавцев, Л. Казмиренко, І. Клименко, О. Татарін, Д. Швець та ін.).

Для реалізації поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз, систематизація та узагальнення наукових джерел і нормативно-законодавчих документів – з метою розкриття теоретичних засад процесу формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції, сутності і структури досліджуваної якості та особливостей її формування в процесі фахової підготовки; компаративний аналіз – з метою характеристики зарубіжного досвіду професійної підготовки працівників поліції; узагальнення, абстрагування та конкретизація – для обґрунтування педагогічних умов ефективного розвитку досліджуваного феномену; *емпіричні* – спостереження, бесіда, анкетування, експертна оцінка, психологічне тестування, інтерв'ю – для виявлення рівня сформованості фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності розроблених педагогічних умов формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в процесі фахової підготовки; *математичні* – критерій χ^2 Пірсона – для обробки

експериментальних даних, кількісного і якісного аналізу емпіричного матеріалу та інтерпретації результатів дисертаційної праці.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося протягом 2015–2019 рр. на базі Харківського національного університету внутрішніх справ, Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ та Національної академії Національної гвардії України (м. Харків). До експериментальної роботи було залучено 468 курсантів та 12 викладачів закладів вищої освіти МВС України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки: створення освітньо-професійного середовища, що забезпечує розвиток професійної мотивації та професійно важливих якостей як основи для формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції; комплексне формування фізичної витривалості шляхом поєднання напрямів фахової підготовки, зокрема фізичної, тактичної, вогневої та психологічної, і забезпечення їх практичної спрямованості; удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції і спрямування її на формування фізично-рухової витривалості засобами спеціально підібраних вправ; *удосконалено* форми (практичні, індивідуальні й факультативні заняття, позааудиторна робота, стажування на посаді) та методи навчання (проблемні, тренінгові, ігрові, ситуаційні, імітаційні) розвитку фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції; діагностичний інструментарій оцінювання рівня сформованості фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції в процесі фахової підготовки; *подальшого розвитку набули* наукові уявлення про професійну підготовку майбутніх поліцейських в Україні на сучасному етапі державотворення; розвиток професійно важливих якостей фахівців Національної поліції України; шляхи використання зарубіжного досвіду професійної підготовки поліцейських в освітній діяльності ЗВО МВС України; критерії та показники сформованості фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в їхній достатній готовності до впровадження в освітній процес ЗВО МВС України: розроблено інтегрований спецкурс „Фізична витривалість поліцейського” для курсантів закладів вищої освіти МВС України; рекомендації для курсантів щодо складання індивідуальних програм занять фізичними вправами; розроблено та запроваджено комплекс спеціально дібраних вправ для авторської методики формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в процесі їхньої фахової підготовки; дібрано та адаптовано діагностичний інструментарій визначення сформованості фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції.

Матеріали дослідження й розроблена авторська методика за умов адаптації можуть бути **використані** в освітньому процесі закладів освіти сектору безпеки та оборони, для проведення занять у межах службової підготовки з різними категоріями персоналу, під час перепідготовки й підвищення кваліфікації, у самоосвітній діяльності курсантів закладів вищої освіти МВС України.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Харківського національного університету внутрішніх справ (акт про впровадження № 189 від 14.06.2019 р.), Національної академії Прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького (м. Хмельницький) (акт про впровадження № 78 від 17.03.2018 р.), Національної академії Національної гвардії України (м. Харків) (акт про впровадження № 176 від 24.05.2018 р.), Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ (акт про впровадження № 132 від 23.04.2019 р.).

Особистий внесок дисертанта в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в обґрунтуванні переліку професійно важливих якостей майбутнього офіцера поліції [13]; виокремленні видів мотивів, які впливають на ефективне заняття фізичною культурою та спортом [14].

Апробація результатів дослідження. Отримані результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях різного рівня: *Міжнародних* – „Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України” (Харків, 2016 – 2019), „Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України” (Харків, 2017, 2018), „Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі” (Київ, 2019); *Всеукраїнських* – „Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки” (Запоріжжя, 2017), „Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України” (Харків, 2018, 2019); *регіональних* – „Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони” (Харків, 2019); на засіданнях кафедри педагогіки та психології Харківського національного університету внутрішніх справ.

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дисертації викладено в 15 публікаціях, з яких – 13 одноосібні, зокрема: 6 – у наукових фахових виданнях України, з яких 4 включено до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 8 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (312 найменувань, зокрема 20 іноземною мовою), 18 додатків на 119 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 384 сторінки, містить 54 таблиці та 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено її об'єкт, предмет та мету, сформульовано гіпотезу та завдання, розкрито наукову новизну та практичну цінність дисертації, надано відомості апробацію та впровадження основних результатів дослідження.

У першому розділі – **„Теоретичні засади формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки”** – представлено аналіз зарубіжного досвіду підготовки поліцейських до професійної діяльності в контексті розв'язання завдань формування фізичної витривалості, визначено тенденції та шляхи його використання в закладах вищої освіти МВС України; розкрито сутність і структуру фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції, обґрунтовано критерії, показники та рівні її сформованості; схарактеризовано сучасний стан та особливості розвитку фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в процесі фахової підготовки.

За результатами аналізу досліджень професійної підготовки майбутніх поліцейських у зарубіжних країнах (В. Біліченко, Д. Гопфалов, В. Заросило, К. Ізбаш, Д. Калаянов, А. Черненко) визначено загальні тенденції формування в них фізичної витривалості: високі вимоги до фізичного стану при відборі кандидатів на службу в поліції; наявність таких видів підготовки в системі професійної підготовки майбутніх поліцейських: фізична, поліцейська (тактична й оперативна), вогнева, правова, психологічна. Установлено, що для формування професійно важливих характеристик поліцейського, зокрема фізичної витривалості, найбільш доцільними є активні методи навчання (симуляції, сценарії, сюжетно-рольові ігри, відпрацювання алгоритмів дій), моделювання професійних ситуацій; проведення виїзних занять безпосередньо в підрозділах поліції; застосування передових наукових теорій і практичного досвіду роботи в поліції інструкторів та викладачів; постійне здійснення „зворотного зв'язку” між освітнім процесом у закладах і практикою (А. Губанов, О. Користін, С. Циганій). Доведено, що адаптація зарубіжного досвіду для використання в закладах освіти МВС України є одним із потужних напрямів удосконалення й модернізації професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції, зокрема формування в них фізичної витривалості.

Для уточнення сутності ключового поняття „фізична витривалість” у контексті професійної діяльності поліцейського проаналізовано зміст понять „витривалість” (А. Артюгін, Н. Борецько, Н. Завидівська, Н. Ігнатенко), „психологічна витривалість” (В. Бодров, О. Колесніченко, Н. Пенькова), „професійна витривалість” (Н. Вербин, С. Канішевський, Р. Раєвський, О. Садовий, В. Ягупов).

Аналіз літератури щодо тлумачення поняття „фізична витривалість” указує на його складність, проте більшість дослідників (В. Жук, В. Кійко,

В. Краснов, В. Панченко, С. Присяжнюк, Р. Раєвський) застосовує схожі підходи до розуміння його сутності й визначає його як: протидію втомі та іншим негативним станам (страху, тривожності та ін.), збереження працездатності за інтенсивного навантаження та в складних (непередбачуваних, екстремальних) умовах діяльності.

У спортивно-методичній літературі фізичну витривалість (Т. Круцевич, Б. Шиянов та ін.) поділяють на *загальну* та *спеціальну* (здатність до ефективного виконання м'язової роботи й подолання втоми в складних умовах, що вимагає прояву силової, швидкісної та координаційної витривалості). Відповідно до завдань дослідження встановлено, що саме спеціальна фізична витривалість є необхідною у професійній діяльності поліцейського (у ситуаціях переслідування злочинця, поєдинку, сутички, протистояння, захисту/нападу, утримування злочинця, необхідності одночасно бігти і стріляти, ухилитися від нападу, удару та ін.), забезпечує протидію втомі та різним негативним станам. Здійснення поліцейським діяльності в таких складних умовах можливе за умов усвідомленого прояву вольового зусилля, вольових якостей особистості та сформованої професійної мотивації, зокрема мотивації професійного обов'язку (Є. Гаркацев, О. Колесніченко).

Отже, *фізичну витривалість майбутніх офіцерів поліції* визначаємо як інтегровану характеристику особистості, яка поєднує психічну (мотивація професійного обов'язку, вольові зусилля, вольові якості особистості) і фізичну (силова, швидкісна, координаційна витривалість) сфери особистості поліцейського, що в сукупності дозволяє йому тривалий час зберігати працездатність у складних умовах професійної діяльності та сприяє ефективному її виконанню.

Виходячи із змісту запропонованого визначення поняття „фізична витривалість майбутніх офіцерів поліції”, у структурі фізичної витривалості як особистісного феномену виокремлено такі *компоненти*: змістовий, мотиваційний, емоційно-вольовий, фізично-руховий.

Змістовий компонент відображає знання специфіки професійної діяльності (правових підстав застосування превентивних заходів і поліцейських заходів примусу) та особливостей розвитку власної фізичної витривалості (підтримка фізичної форми, систематичні заняття спортом, володіння прийомами рукопашного бою, прикладної стрільби та ін.). *Мотиваційний компонент* характеризує наявність внутрішньої професійної мотивації; цілей, прагнень, установок до сумлінного виконання професійних функцій; наявність умотивованості щодо виконання професійного обов'язку. *Емоційно-вольовий компонент* відображає сформованість емоційно-вольової сфери особистості фахівця, зокрема прояв вольових якостей особистостей (самостійності, рішучості, самовладання, стійкості, відповідальності та ін.) за реалізації заходів забезпечення публічної безпеки й порядку. *Фізично-руховий*

компонент відображає сформованість загальної і спеціальної (силової, швидкісної, координаційної) фізичної витривалості.

З урахуванням змісту і сутності поняття „фізична витривалість майбутнього офіцера поліції” було визначено *критерії* (когнітивний, професійно-особистісний, діяльнісно-руховий) та показники її сформованості.

Когнітивний критерій дозволяє визначити сформованість знань: *правових* (акти законодавства, що стосуються діяльності та повноважень різних підрозділів Національної поліції); *тактико-спеціальних та знань з фізичної підготовки* (порядок застосування в межах своєї компетенції превентивних заходів і поліцейських заходів примусу: фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, знання й володіння методами та прийомами фізичного впливу й самозахисту, підтримки фізичної форми та розвитку фізичної витривалості; знання з вогневої підготовки (заходи безпеки, умови та порядок зберігання, правила поводження зі спеціальними засобами, обмежень застосування вогнепальної зброї); *психологічні знання* (знання, які дозволяють протистояти негативному впливу стресових чинників). *Професійно-особистісний критерій* відображає сформованість у майбутнього офіцера поліції мотивації професійної діяльності (наявність позитивного ставлення до обраної професії; цілей, прагнень, установок щодо відповідального виконання професійних функцій; наявність мотивації професійного обов'язку) та професійно важливих якостей (рішучості, наполегливості, самовладання, самостійності та ін.). *Діяльнісно-руховий критерій* дозволяє визначити сформованість фізичної витривалості, що виявляється в розвиненості загальної і спеціальної (силової, швидкісної, координаційної) витривалості, розвитку психомоторних властивостей, швидкості простої реакції, точності рухів, реакцію на небезпеку; здатність регулювати й переносити фізичні та психологічні навантаження та ін. Відповідно до критеріїв виокремлено високий, середній, низький рівні сформованості досліджуваного феномену.

Аналіз сучасного стану розвитку фізичної витривалості у майбутніх офіцерів поліції засвідчив, що фізична підготовка спрямована переважно на їхній загальний фізичний розвиток, опанування окремих рухових вмінь та навичок, оволодіння окремими елементами прийомів фізичного захисту з різних видів спорту і одноборств, тоді як цілеспрямованого і комплексного формування фізичної витривалості не виявлено.

У другому розділі – „**Обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності розроблених педагогічних умов формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції**” – обґрунтовано педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки та представлено модель їх реалізації; схарактеризовано процедуру дослідження, описано методiku педагогічного експерименту, проаналізовано його результати.

З урахуванням вимог нормативно-правової бази (освітніх стандартів, змісту освітньо-професійних програм підготовки поліцейських), концептуальних засад методологічних підходів (системного, комплексного, акмеологічного, середовищного, практико зорієнтованого, міждисциплінарного), прогресивних ідей зарубіжного та вітчизняного досвіду підготовки правоохоронців, теоретичних положень щодо сутності та структури фізичної витривалості й особливостей загальної та спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції було виокремлено, обґрунтовано та змістовно розроблено педагогічні умови, реалізація яких у процесі фахової підготовки сприяла формуванню фізичної витривалості як важливої професійної якості та підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції.

З метою реалізації виокремлених та обґрунтованих педагогічних умов було розроблено модель їх реалізації (див. рис. 1), експериментальну перевірку ефективності якої було здійснено під час формувального експерименту.

На формувальному етапі дослідження взяли участь 468 курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ та Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, які навчалися за спеціальністю 262 „Правоохоронна діяльність”; 233 курсанти склали експериментальну групу (ЕГ), 235 – контрольну групу (КГ).

Перша педагогічна умова – *створення освітньо-професійного середовища, спрямованого на розвиток професійної мотивації та професійно важливих якостей як основи для формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції* – передбачала організовану взаємодію суб'єктів освітнього процесу (викладачів, курсантів, керівників курсів, психологів, керівництва закладу освіти та ін.), яка охоплювала навчальний, виховний і фізкультурно-спортивний напрями діяльності. *Навчальний напрям* передбачав збагачення змісту навчальних дисциплін („Спеціальна фізична підготовка”, „Тактико-спеціальна підготовка”, „Вогнева підготовка”, „Професійно-психологічна підготовка працівників поліції”) темами, які стимулювали інтерес та мотивацію курсантів до професійної діяльності. *Виховний* – був зорієнтований на формування професійно важливих якостей поліцейського, підготовку до дій у складних умовах та стимулювання мотивації до професійної діяльності під час поза аудиторної роботи (тактичні навчання, групові вправи, психологічні тренінги, участь у гуртках та ін.). *Фізкультурно-спортивний напрям* – був зорієнтований на розвиток і вдосконалення в курсантів спеціальних рухових умінь та навичок шляхом залучення їх до занять у спортивних секціях, гуртках, показових виступах, тренуваннях, які містять фрагменти майбутньої професійної діяльності.

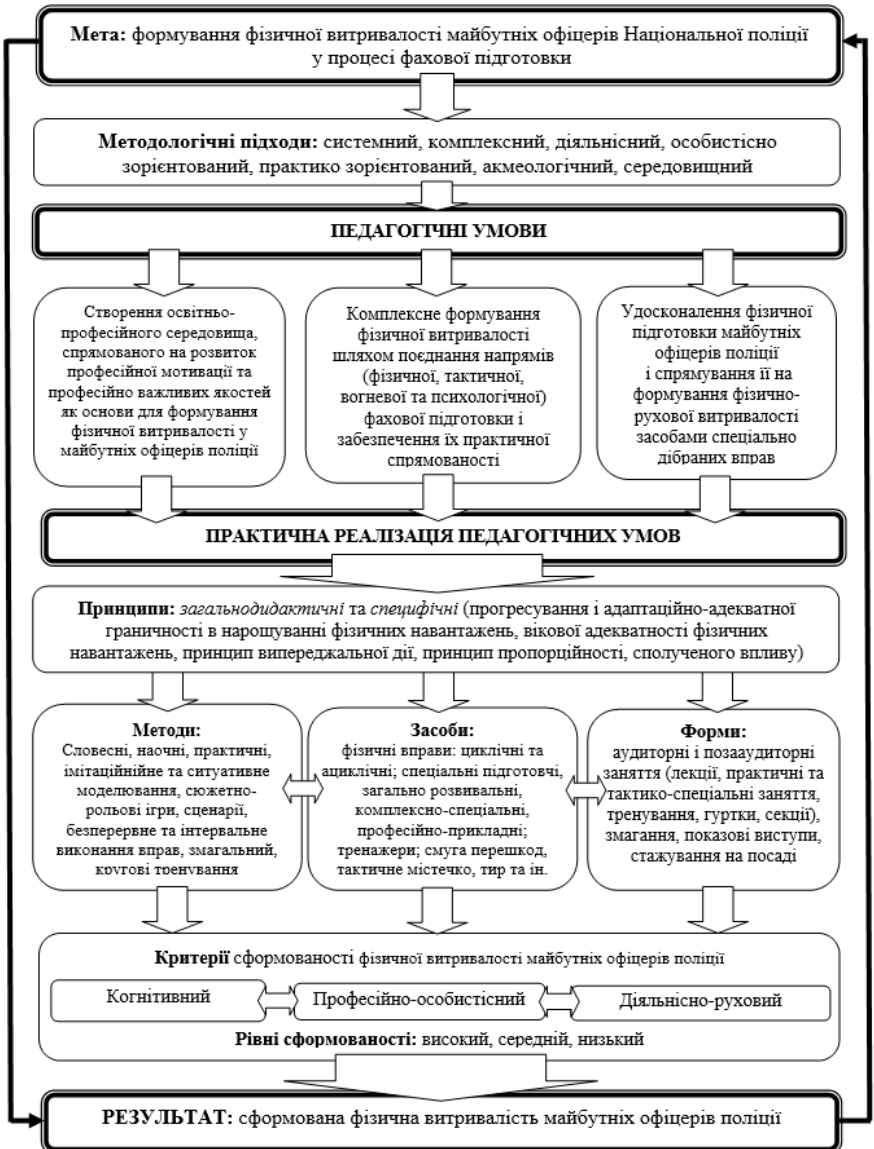

Рис. 1. Модель реалізації педагогічних умов формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції

Друга педагогічна умова – *комплексне формування фізичної витривалості шляхом поєднання напрямів фахової підготовки (фізичної, тактичної, вогневої та психологічної) і забезпечення їх практичної спрямованості* – передбачала практичну орієнтованість і поєднання різних форм фізичної, тактико-спеціальної (тактичної), вогневої і психологічної підготовки шляхом оволодіння курсантами алгоритмами дій поліцейського в різних ситуаціях професійної діяльності, під час навчальних занять із фахових дисциплін „Спеціальна фізична підготовка”, „Тактико-спеціальна підготовка”, „Тактична підготовка”, „Вогнева підготовка”, „Професійно-психологічна підготовка працівників поліції” і під час стажування на посаді.

Оволодіння курсантами алгоритмами дій поліцейського передбачало вирішення комплексу ситуаційних завдань із фізичної, тактичної, вогневої підготовки, а також правових і психологічних засад професійної діяльності поліцейського. У межах реалізації цієї педагогічної умови було створено й запроваджено *авторський інтегрований спецкурс „Фізична витривалість поліцейського”*, який містив рекомендації для курсантів щодо складання індивідуальних програм занять фізичними вправами для розвитку фізичної витривалості та забезпечував міждисциплінарну інтеграцію знань із дисциплін фахової підготовки. Практична орієнтація такої підготовки передбачала виконання курсантами індивідуальних завдань під час проходження стажування на посаді в підрозділах Патрульної поліції.

Третя педагогічна умова – *удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції і спрямування її на формування фізично-рухової витривалості засобами спеціально дібраних вправ* – передбачала спрямування фізичної підготовки курсантів на розвиток фізичної витривалості шляхом проведення комплексу навчально-спортивних заходів під час аудиторної та позааудиторної діяльності (навчально-тренувальних занять зі спеціальної та прикладної фізичної підготовки; групових занять; факультативів із професійно-прикладних та базових видів спорту; майстер-класів; спортивно-масових заходів; індивідуальних занять; змагань із професійно-прикладних видів спорту), розробку й використання авторської методики фізичної підготовки, яка містила спеціально дібрані вправи (загальноорозвивальні, підготовчі, комплексно-спеціальні, професійно-прикладні).

Авторську методику фізичної підготовки було побудовано з дотриманням спортивно-специфічних принципів (див. рис. 1), використанням методів (безперервного, інтервального, змагального, ігрового, кругового), вона містила динамічні й статичні вправи (циклічні, ациклічні) та їх комбінації, які виконувалися з певною інтенсивністю, кількістю повторень, тривалістю. Формування фізичної витривалості відбувалося шляхом організації та проведення комплексних занять із вогневої, тактичної та спеціальної фізичної

підготовки, з використанням імітації ситуацій професійної діяльності на штурмовій смузі перешкод, тактичному містечку, тирі та ін.

Ефективність теоретично обґрунтованих, змістовно розроблених та експериментально впроваджених педагогічних умов формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції в процесі фахової підготовки було доведено на контрольному етапі експериментальної роботи. Динаміку рівнів сформованості досліджуваної якості майбутніх фахівців представлено в табл. 1.

Таблиця 1

**Рівні сформованості фізичної витривалості в майбутніх офіцерів
Національної поліції (за результатами контрольного зрізу)**

№ з/п	Рівні сформованості	ЕГ (233 особи)		КГ (235 осіб)	
		абс.	%	абс.	%
1	Високий	68	29,2	38	16,2
2	Середній	115	49,2	69	29,4
3	Низький	50	21,6	128	54,4

В експериментальній групі кількість курсантів із високим рівнем сформованості фізичної витривалості зростає з 10,6% до 29,2% (приріст становить 18,6%), із середнім – з 20,5% до 49,2% (приріст – 28,7%). Своєю чергою, кількість курсантів із низьким рівнем її сформованості в експериментальній групі зменшилася з 68,9% до 21,6% (зменшення на 47,3%). Вірогідність результатів формувального етапу експерименту підтверджено за допомогою критерію χ^2 Пірсона.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**:

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та практичне вирішення актуальної проблеми формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції, що виявляється в розробці, обґрунтуванні та впровадженні педагогічних умов у процес фахової підготовки.

1. Вивчення досвіду підготовки майбутніх працівників поліції зарубіжних країн (Польща, Великобританія, Франція, Італія, Бельгія, ФРН, Канада, США) свідчило, що підготовка майбутніх поліцейських здійснюється на методологічних засадах освіти дорослих, шляхом інтеграції теоретичної і практичної підготовки. Встановлено, що кожна країна має власну систему підготовки поліцейських, проте є певні загальні тенденції, характерні для більшості зарубіжних країн: високі вимоги до рівня фізичної підготовки й жорстка регламентація при відборі кандидатів на службу в поліцію; використання значної кількості активних методів у навчанні поліцейських

(моделювання та імітація ситуацій, сюжетно-рольові ігри, сценарії, відпрацювання алгоритмів дій); поєднання фізичної, поліцейської (тактичної й оперативної), вогневої, правової і психологічної підготовки для розвитку й формування професійних знань, умінь та навичок, які необхідні в практичній діяльності та сприяють її ефективності. Позитивна модальність цього досвіду є підставою для його використання в закладах вищої освіти МВС України.

2. За результатами аналізу психологічної, педагогічної та фахової літератури *фізичну витривалість майбутнього офіцера поліції* визначено як інтегровану характеристику особистості, яка поєднує психічну (емоційну стійкість, інтереси, мотиви й переконання, вольові зусилля, вольові якості особистості) і фізичну (силова, швидкісна, координаційна витривалість) сфери особистості поліцейського, дозволяє тривалий час зберігати працездатність у складних умовах професійної діяльності та сприяє ефективному її виконанню. У структурі фізичної витривалості як особистісного феномену виокремлено змістовий, мотиваційний, емоційно-вольовий, фізично-руховий компоненти.

Уточнено критерії, показники та рівні сформованості фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції, а саме: *когнітивний* (володіння системою знань, які регулюють професійну діяльність офіцера поліції: правових, тактико-спеціальних, знань із фізичної та вогневої підготовки, психологічних знань); *професійно-особистісний* (сформованість мотивації професійної діяльності, психологічна готовність до професійної діяльності, рівень життєстійкості, сформованість професійно важливих якостей особистості (відповідальність, ініціативність, рішучість, самостійність, витримка, наполегливість та ін.); *діяльнісно-руховий* (розвиток загальної і спеціальної (силової, швидкісної, координаційної) фізичної витривалості, самоконтроль, самоаналіз і самооцінка власної діяльності, прагнення до самовиховання й самовдосконалення).

3. На підставі вивчення нормативно-правових документів установлено, що майбутні офіцери поліції (курсанти) повинні мати високий рівень фізичної підготовки, розвинуті фізичні риси та якості особистості. Основними фізичними рисами, які сприяють ефективному здійсненню поліцейським професійної діяльності, є: загальна та спеціальна витривалість (силова, швидкісна, координаційна), які дозволяють витримувати значні фізичні навантаження без зниження працездатності під час виконання професійних завдань.

За результатами вивчення сучасної освітньої практики в контексті вирішення проблеми дослідження виокремлено *особливості формування фізичної витривалості* в майбутніх офіцерів Національної поліції, які необхідно враховувати при її формуванні: комплексний підхід до побудови освітнього процесу та поєднання всіх напрямів підготовки майбутніх поліцейських (фізичної, тактичної, вогневої, психологічної); урахування й використання провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду в підготовці поліцейських до

дій у складних (напружених, непередбачуваних, екстремальних) ситуаціях, що вимагають прояву фізичної витривалості; формування фізичної витривалості і під час аудиторних занять із дисциплін фахової підготовки, і в позааудиторній діяльності курсантів (під час проходження практик, тактико-спеціальних (тактичних) навчань, у спортивних секціях, гуртках тощо); використання в усіх напрямках підготовки (фізичної, тактичної, вогневої, психологічної методів, форм і засобів, які наближають процес навчання до реальних умов професійної діяльності (навчально-тренувальні стрілецькі комплекси, інтерактивний тир, штурмова смуга перешкод, тактичний полігон, лабіринти та ін.), моделюють та імітують професійні ситуації (сюжетно-рольові ігри, сценарії, алгоритми дій у різних ситуаціях), що сприяє розвитку фізичної витривалості, підвищує рівень підготовки майбутніх офіцерів поліції до професійної діяльності загалом.

4. З урахуванням вимог нормативно освітніх стандартів, змісту освітньо-професійних програм підготовки поліцейських, концептуальних положень низки методологічних підходів (системного, акмеологічного, середовищного, міждисциплінарного та ін.), прогресивних ідей зарубіжного та вітчизняного досвіду підготовки правоохоронців, теоретичних положень щодо сутності та структури фізичної витривалості й особливостей загальної та спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції виокремлено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції: створення освітньо-професійного середовища, що забезпечує розвиток професійної мотивації та професійно важливих якостей як основи для формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції; комплексне формування фізичної витривалості шляхом поєднання напрямів фахової підготовки, зокрема фізичної, тактичної, вогневої та психологічної, і забезпечення їх практичної спрямованості; удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції і спрямування її на формування фізично-рухової витривалості засобами спеціально підібраних вправ.

5. Надано сутнісну характеристику педагогічних умов формування фізичної витривалості зазначеної категорії майбутніх фахівців та розроблено модель їхньої реалізації, що містить мету, методологічні засади, принципи, форми, методи та засоби формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів поліції.

Згідно першої педагогічної умови визначено доцільність впровадження різних видів аудиторної та позааудиторної діяльності курсантів у межах навчального, виховного й фізкультурно-спортивного напрямів на основі взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Друга педагогічна умова передбачала необхідність оволодіння курсантами алгоритмами дій поліцейського в різних ситуаціях професійної діяльності, відпрацювання професійних умінь і навичок (особистої безпеки, застосування заходів поліцейського примусу, фізичних

прийомів самозахисту, прийомів застосування вогнепальної зброї). Відповідно до третьої педагогічної умови доведено, що вдосконалення фізичної та спеціальної підготовленості курсантів досягається під час аудиторних практичних (навчально-тренувальних) та позааудиторних занять (факультативних із професійно-прикладних видів спорту, індивідуальних з виконанням спеціальних комплексів вправ з розвитку фізичних якостей (сили, швидкості, спритності, гнучкості) та фізичної витривалості; майстер-класів, показових виступів та семінарів із самозахисту, стрільби, володіння зброєю, проходження штурмової смуги перешкод; змагань із професійно-прикладних та базових видів спорту, пов'язаних з видом обраної професійної спрямованості).

Встановлено, що засвоєння правових знань, тактико-спеціальних та знань із фізичної та вогневої підготовки, розширення уявлень курсантів про майбутню професію з метою стимулювання пізнавальної та професійної мотивації, розвитку професійно важливих якостей, а також психологічна підготовка до дій у складних умовах на основі тренінгу участі в тактичних (тактико-спеціальних) навчаннях, групових вправах, гуртках, спортивних секціях, змаганнях та показових виступах із різних видів спорту – є необхідною умовою формування фізичної витривалості у курсантів. Незаперечною виявилася доцільність впровадження в освітній процес авторського спецкурсу „Фізична витривалість поліцейського” та рекомендацій щодо складання індивідуальних програм занять фізичними вправами в межах виконання курсантами самостійної роботи

6. Експериментально доведено ефективність впровадження педагогічних умов формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції. Так, в ЕГ кількість курсантів із високим рівнем сформованості фізичної витривалості зросла з 10,6% до 29,2% , із середнім рівнем – з 20,5% до 49,2%, тоді низьким рівнем – зменшилася з 68,9% до 21,6%. У КГ також має місце певна позитивна динаміка, але незначна. Вірогідність результатів експериментальної роботи доведено засобами математичної статистики.

Проведене дослідження не вичерпує всієї різноманітності питань, пов'язаних із формуванням фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції. Натомість воно дозволяє окреслити проблеми, які потребують додаткового вивчення, а саме: пошук шляхів підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів Національної поліції до майбутньої професійної діяльності в процесі фахової підготовки.

Основні результати дослідження відображено в таких публікаціях:

1. **Боровик М. О.** Методика розвитку фізичної витривалості курсантів ВНЗ МВС України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя : КПУ, 2017. Вип. 52 (105). С. 439-445.

2. **Боровик М. О.** Педагогічні умови вдосконалення фізичної підготовленості майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Педагогічні*

науки. Херсон : Видавничий. дім „Гельветика”, 2017. Вип. LXXX. Т. 1. С. 121-126. (*Index Copernicus International*)

3. **Боровик М. О.** Методика формування загальної фізичної витривалості у працівників Національної поліції України. *Педагогічні науки*. Херсон : Видавн. дім „Гельветика”, 2017. Вип. LXXV. Т. 3. С. 21-25. (*Index Copernicus International*)

4. **Боровик М. О.** Легка атлетика як засіб розвитку фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. Вип. 61. С. 21-26.

5. **Боровик М. О.** Подолання єдиної смуги перешкод як засіб розвитку витривалості майбутніх поліцейських. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім „Гельветика”, 2018. Вип. 22. Т. 1. С. 88-93. (*Index Copernicus International*)

6. **Боровик М. О.** Плавання як засіб розвитку психофізичної підготовленості майбутнього офіцера Національної поліції України. *Педагогічні науки*. Херсон : Видавн. дім „Гельветика”, 2019. Вип. LXXXVI. С. 227-231. (*Index Copernicus International*)

7. **Боровик М. О.** Особливості адаптації майбутнього офіцера Національної поліції України до високих та низьких температур при виконанні фізичного навантаження. *Virtus Scientific Journal*. 2019. № 31. С. 62-66.

8. **Боровик М. О.** Шляхи підвищення силових показників жінок-курсантів під час навчання у ВНЗ МВС України. *Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали І Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 травня 2016 р.). Харків : ХНУВС, 2016. С. 101-105.

9. **Боровик М. О.** Методика розвитку та виховання загальної фізичної витривалості у працівників національної поліції України. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали II Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 травня 2017 р.). Харків : ХНУВС, 2017 р. С. 58-62.

10. **Боровик М. О.** Особливості фізичної підготовки жінок поліцейських. *Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 26-27 травня 2017 р.). Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2017. С. 11-15.

11. **Боровик М. О.** Шляхи покращення рівня фізичної працездатності майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Підготовка поліцейських в*

умовах реформування системи МВС України: матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 травня 2018 р.). Харків : ХНУВС, 2018 р. С. 140-145.

12. **Боровик М. О.** Характеристика засобів відновлення фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 квіт. 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 326-329.

13. **Боровик М. О.,** Глухенька В. О. Професійно важливі якості майбутнього офіцера Національної поліції України. *Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони* : матеріали регіон. круг. столу (м. Харків, 19 квіт. 2019 р.). Вип. 3. С. 14-17.

14. **Боровик М. О.,** Коновалов В. В. Формування мотивації до занять з фізичної підготовки та спортом майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали IV Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 травня 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 241-243.

15. **Боровик М. О.** Окремі аспекти моніторингу фізичних здібностей майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 6-7 вересня 2019 р.). Ч. 2. Київ : ГО „Київська наукова організація педагогіки та психології”, 2019. С. 10-13

Боровик М. О. Педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2020.

Проаналізовано зарубіжний досвід підготовки поліцейських до професійної діяльності в контексті розв’язання проблеми формування фізичної витривалості у вітчизняному науковому дискурсі. Розкрито сутність і структуру фізичної витривалості як професійно важливої якості майбутніх офіцерів поліції, критерії та рівні її сформованості. Схарактеризовано сучасний стан та особливості процесу формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в закладах вищої освіти МВС України. Виокремлено та обґрунтовано педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції, здійснено їхню змістовну розробку. Експериментально доведено ефективність реалізації запропонованих педагогічних умов.

Ключові слова: майбутні офіцери поліції, фахова підготовка, заклади вищої освіти МВС України, фізична витривалість, педагогічні умови

формування фізичної витривалості, професійно важливі якості майбутніх офіцерів поліції, зарубіжний досвід підготовки поліцейських.

Borovyk M.O. Pedagogical conditions of formation of physical endurance of future National Police officers in the process of professional training. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the scientific degree of candidate of pedagogical sciences (Doctor of Philosophy) in specialty 13.00.04 – theory and method of professional education. – Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, 2019.

The foreign experience of training police officers for professional activity in the context of solving the problem of forming physical endurance in the domestic scientific discourse is analyzed. The essence and structure of physical endurance as a professionally important quality of future police officers, criteria and levels of its formation are explained. The current state and features of the process of formation of physical endurance of future police officers in higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are characterized. The pedagogical conditions for the formation of physical endurance in future police officers are singled out and substantiated, their meaningful development are committed. The effectiveness of the realization of the proposed pedagogical conditions has been experimentally proved.

Key words: future police officers, professional training, higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, physical endurance, pedagogical conditions for the formation of physical endurance, professionally important qualities of future police officers, foreign experience of training police officers.

Боровик Н. А. Педагогические условия формирования физической выносливости у будущих офицеров Национальной полиции в процессе профессиональной подготовки. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, 2020.

Физическая выносливость будущих офицеров полиции рассматривается как интегрированная характеристика личности, которая объединяет психологическую (эмоциональная устойчивость, интересы, мотивы и убеждения, волевые усилия, волевые качества личности) и физическую (силовая, скоростная, координационная выносливость) сферы личности полицейского, позволяет ему длительное время сохранять работоспособность в

сложных условиях профессиональной деятельности и способствует ее эффективному выполнению.

В структуре физической выносливости выделены компоненты: содержательный, мотивационный, эмоционально-волевой, деятельностно-двигательный. Уточнены критерии и показатели сформированности физической выносливости у будущих офицеров полиции. Когнитивный критерий позволяет выявить уровень владения системой знаний, регулирующих профессиональную деятельность офицера полиции (правовых, тактико-специальных, знаний по физической и огневой подготовке, психологических знаний), и является основанием для ее выполнения. Профессионально-личностный критерий характеризует наличие позитивного отношения к выбранной профессии; целей, стремлений, установок, интересов, мотивов профессиональной деятельности. Деятельностно-двигательный критерий определяет развитие общей и специальной (силовой, скоростной, координационной) выносливости, способности полицейского сохранять работоспособность при выполнении служебных обязанностей в течение длительного времени. Выделены уровни (высокий, средний, низкий), характеризующие степень сформированности физической выносливости у будущих офицеров полиции.

Профессиональная подготовка будущих офицеров Национальной полиции определена как целостная динамическая система, которая состоит из взаимосвязанных компонентов: цели обучения, содержания образования, мотивов обучения, деятельности преподавателя и курсантов, технологии и результатов обучения, что направлено на комплексное формирование у курсантов готовности к будущей профессиональной деятельности.

Педагогическими условиями, которые позволяют сформировать у будущих офицеров полиции физическую выносливость, являются: создание образовательно-профессиональной среды, ориентированной на развитие профессиональной мотивации и профессионально важных качеств как основы для формирования физической выносливости у будущих офицеров полиции; комплексное формирование физической выносливости путем объединения направлений профессиональной подготовки (физической, тактической, огневой и психологической) и обеспечения их практической направленности; совершенствования физической подготовки будущих офицеров полиции и направления ее на формирование физически двигательной выносливости средствами специально подобранных упражнений.

Достоверность результатов экспериментальной работы доказана методами математической статистики.

Ключевые слова: выносливость, физическая выносливость, курсанты, будущие офицеры полиции, педагогические условия, профессиональная подготовка, профессионально важные качества.